

Consultatieverslag

Tijdelijke regeling van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, houdende subsidie maatschappelijke initiatieven trans-Atlantisch slavernijverleden voor het Caribisch deel van het Koninkrijk

DEEL 1: Introductie

Doel en doelgroepen van de regeling

Parallel aan de excuses voor het slavernijverleden – het resultaat van een jarenlange strijd door activisten uit het Koninkrijk en Suriname – werd een kabinetsreactie¹ uitgebracht op het in juli 2021 gepresenteerde onderzoeksrapport 'Ketenen van het verleden'² van Dialooggroep Slavernijverleden het rapport van de dialooggroep slavernijverleden. De dialooggroep focuste zich op de doorwerking van het Trans-Atlantische slavernijverleden in de hedendaagse samenleving en was gericht op een bredere erkenning en inbedding van dit gedeelde verleden. In de kabinetsreactie van 19 december 2022 werden een aantal toezeggingen gedaan om de ontwikkeling van toekomstig beleid gericht op erkenning, verwerking en maatschappelijke herstel te bewerkstelligen. Deze subsidieregeling is één van de trajecten waarmee de Nederlandse overheid hier invulling aan wil geven.

Voor subsidie komen in aanmerking maatschappelijke initiatieven die substantieel bijdragen aan ten minste een van de genoemde doelstellingen in de kabinetsreactie van 19 december 2023:

- een beter begrip van de doorwerking van het slavernijverleden en het tegengaan van de gevolgen van de doorwerking van het slavernijverleden in het heden;
- de verwerking van het slavernijverleden, maatschappelijk en persoonlijk;
- het bevorderen van kennis en bewustwording over het slavernijverleden; of
- de erkenning en herdenking van het slavernijverleden.

De beoogde effecten van deze regeling zijn (1) een duurzame verandering in de doorontwikkeling van het maatschappelijk middenveld, specifiek *grassroots* organisaties die zich bezig houden met het onderwerp slavernijverleden en in lijn met de hiervoor genoemde doelstellingen. Zij vormen vaak de spil van authentieke lokale initiatieven, zijn voortgekomen uit de basis van de gemeenschappen van nazaten van tot slaafgemaakten en opereren in de context van het Caribisch deel van het Koninkrijk met geringe capaciteit en een tekort aan fondsen om zichzelf door te ontwikkelen. En (2) de bevordering van beter begrip van de doorwerking, het tegengaan van de gevolgen van, de verwerking, bevordering van kennis en bewustwording en erkenning en herdenking van het slavernijverleden. Dit vindt plaats door en voor de Caribische delen van het Koninkrijk – en specifiek maatschappelijke organisaties – wie zo laagdrempelig mogelijk projecten hiervoor kunnen organiseren, met het oog voor onderlinge samenwerking, waardoor de veerkracht en betrokkenheid binnen de gemeenschappen wordt versterkt. Grote(re) organisaties die samenwerken met *grassroots* organisaties voor hun initiatief of *grassroots* organisaties opnemen in hun project krijgen dan ook een hogere rangschikking bij de toekenning van de subsidie. Dit geldt ook voor aanvragen die door meer dan één eiland wordt ingediend voor eiland-overstijgende projecten.

De internetconsultatie

Als onderdeel van de voorbereiding van deze regeling heeft er een Internetconsultatie plaatsgevonden: [Overheid.nl | Consultatie Subsidieregeling maatschappelijke initiatieven slavernijverleden Caribisch deel van het Koninkrijk, reactie \(internetconsultatie.nl\)](https://overheid.nl/consultatie/subsidieregeling-maatschappelijke-initiatieven-slavernijverleden-caribisch-deel-van-het-koninkrijk-reactie-internetconsultatie-nl) van 1 t/m 31 maart 2024. Voorafgaand en tijdens de consultatieperiode is de regeling tevens getoetst middels inspraakbijeenkomsten met ambtelijk vertegenwoordigers en vertegenwoordiging uit de lokale comités/platformen van Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten. Om ervoor te zorgen dat eenieder de mogelijkheid zou hebben om te reageren, is de regeling in consultatie gesteld in het Nederlands, Engels, Papiamentu en Papiamentu.

Bij de start van de internetconsultatie zijn vijf specifieke vragen voorgelegd:

1. Is de conceptregeling voldoende toegankelijk en laagdrempelig? Kunt u toelichten waarom dit wel of niet het geval is?
2. Zijn er tegenstrijdigheden, onjuistheden of onmogelijkheden in de regeling aanwezig? Kunt u toelichten waar deze aanwezig zijn?

¹ Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 1.

² Kamerstukken II 2020/21, 35570-VII, nr. 160.

3. Sluit de regeling voldoende aan bij de Caribische context? Kunt u toelichten waarom dit wel of niet het geval is?
4. Zijn de beoordelingscriteria voldoende uitvoerbaar voor u? Kunt u toelichten waarom dit wel of niet het geval is?
5. Kunt u in uw reactie ingaan op de samenstelling en taakstelling van de adviescommissie?

In totaal zijn 9 unieke reacties binnengekomen. Hiervan zijn vijf openbaar – waaronder het gepubliceerde advies van het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) – en vier niet openbaar. De respondenten zijn zowel individuen als stichtingen, verenigingen en een bedrijf. De Staatssecretaris is zeer erkentelijk voor alle instanties en individuen die hun tijd hebben gestoken in het opstellen van constructieve input. Na afloop van deze consultatieperiode zijn alle reacties zorgvuldig doorgenomen, beoordeeld, en is de regeling op enkele punten nog aangepast. In dit verslag wordt door de Staatssecretaris gemotiveerd wat er met de reacties wordt gedaan.

DEEL 2: Samenvatting van de reacties en motivatie keuzes aanpassingen Toegankelijkheid & laagdrempeligheid van de regeling

In de reacties wordt verzocht om de subsidieonderdelen buiten de professionaliseringsvouchers ook open te stellen voor natuurlijke personen en bovendien de randvoorwaarden voor de overige subsidieonderdelen beter te definiëren. Ook wordt aangegeven dat het bedrag van subsidieonderdeel 2 (€10.000 - €25.000) niet klein genoeg en laagdrempelig genoeg is voor kleine *grassroots* organisaties en verzocht dit drempelbedrag bij te stellen naar beneden. Tegelijkertijd wordt de zorg geuit dat subsidieonderdeel 1 – de professionaliseringsvouchers – ruimte voor 'wildgroei' of versnippering laat. Het risico is – aldus de reactie – dat er allemaal nieuwe organisaties worden opgericht, zonder dat er een visie is op wat er daadwerkelijk nodig is en onevenredige overheadkosten in de aanvragen.

Er wordt aangegeven dat de heldere formulering en de beschikbaarheid van informatie in meerdere talen bijdraagt bij aan de toegankelijkheid voor verschillende gemeenschappen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Vanuit de reacties wordt geadviseerd om naast de publicatie in de Staatscourant, andere communicatiemiddelen in te zetten om bekendheid te geven aan deze regeling en haar mogelijkheid. Suggesties die worden gedaan zijn lokale kranten, radio of lokale *social media* fora, communicatie- en voorlichtingscampagnes, maar ook een lokaal steunpunt om deelname te activeren. Ook wordt gevraagd of de benodigde digitale systemen, zoals werkinstructies en het inrichten van een helpdesk, al zijn ingericht en uitgewerkt en aangegeven dat bij ontbreken van een aanvraagformulier het nog onduidelijk is of de procedure daadwerkelijk laagdrempelig is.

De reacties geven suggesties voor de aanpassing van een aantal definities. Zo wordt aangegeven dat de definitie van *grassroots* organisaties die wordt gehanteerd, te strak is, omdat veel organisaties die waardevolle projecten kunnen indienen hiermee de toegang tot subsidies verliezen. Zo moet onder *grassroots* niet alleen worden verstaan als zijnde vanuit nazaten van tot slaaf gemaakten ontstaan, maar alle organisaties die er op zijn gericht om specifiek kwesties met betrekking tot het slavernijverleden aan te pakken, ten goede van de nazaten van tot slaaf gemaakten. Er wordt ook voorgesteld het begrip *nazaten* breder te trekken en dit begrip breed te zien, omdat de bevolkingen op alle eilanden, in analogie van het slavernijverleden, lange tijd in een kolonialistische staatsstructuur hebben geleefd die hebben geleid tot veel ontwikkelopgaven binnen het onderwijs, op het gebied van volksgezondheid en ook de participatie in de economie. Een ander suggereert meer juridisch onderbouwde en praktisch hanteerbare begripsbepaling te hanteren, omdat deze twee nu een aspect van emotie hebben. Ook zouden de definities van *gemeenschap*, *samenwerkingsverband*, *doelgroep*, *professionalisering* en *subsidiabele kosten* verder moeten worden uitgewerkt, term 'organisatie' in artikel 5 verder moeten worden toegelicht en verduidelijkt worden wat wordt bedoeld met 'geregistreerd'.

Een reactie stelt dat het nu al wenselijk is om – gelet op de hoogte van de subsidie(s) – te bepalen of de regeling verlengd kan worden indien subsidies niet volledig worden benut. Hetzelfde geldt voor een herverdeling van de budgetten tussen de eilanden, als blijkt dat er vanuit bepaalde eilanden een groter aantal projecten wordt ingediend omdat daar de organisaties daar meer organisatiecapaciteit hebben. Ook wordt gevraagd of indien projecten langer dan regeling lopen, de organisatie voor begeleiding en controlering wel nog in stand gehouden gaat worden (met bijbehorende kosten).

Reactie staatssecretaris

De Staatssecretaris benadrukt dat een van de doelstellingen van deze regeling is om iedereen de mogelijkheid te bieden tot professionalisering; zijnde het professionaliseren van een initiatief in

oprichting of het in staat stellen van een individu om een organisatie op te zetten. Dit geldt specifiek voor mensen uit Caribisch deel van het Koninkrijk; voor de diaspora in Europees Nederland geldt een aparte subsidieregeling. Voor de kleinere bedragen kunnen aanvragers bijvoorbeeld terecht bij het DNB fonds/Het bevorderen van samenwerking wordt juist naar gestreefd, vandaar dat dit één van de beoordelingscriteria is en de aanvrager bevoordeelt in de rangschikking van aanvragen indien er wordt samengewerkt met *grassroots* organisaties. Deze beoordelingscriteria en aanvraagvereisten zijn op basis van de reacties verder toegelicht in de artikelsgewijze toelichting, die vanwege de onduidelijkheden is herschreven.

De suggesties voor aanpassing van de definitie van *grassroots* zijn ook deels overgenomen: hier wordt ook onder verstaan burgerinitiatieven (natuurlijke personen), en in een bredere context van de samenleving degenen die vanuit de gemeenschap van nazaten van tot slaaf gemaakten zijn ontstaan. De regeling verplicht niet dat men aantoonbaar een nazaat te zijn. Ditzelfde geldt voor aantonen uit de gemeenschap te komen en/of men geregistreerd staat als inwoner van het Caribisch deel van het Koninkrijk. In de aanvraag moet wel worden aangegeven tot in hoeverre iemand geworteld is in de samenleving, inclusief een toelichting waar dat uit blijkt. Dit wordt vervolgens in de beoordeling meegenomen. Dit zijn voorbeelden van vragen die in de aanvraagformulieren die beschikbaar komen, worden gesteld. Ook zijn de begrippen samenwerkingsverband en subsidiabele kosten verder gespecificeerd en is de definitie van gemeenschap deels herschreven.

Om aanvragers te ondersteunen zullen er onder andere fysieke en online informatiebijeenkomsten over het aanvraagproces worden georganiseerd en zal er worden gezorgd voor gepaste begeleiding bij het schrijven van de aanvragen. Gedurende de looptijd van de regeling zal tussentijds worden geëvalueerd om te bezien of er aanpassingen nodig zijn om laagdrempeligheid en toegankelijkheid nog meer te bevorderen, of er zaken moeten worden aangepast om beter aan te sluiten bij de specifieke behoeften en omstandigheden van de Caribische context, maar ook de financiële balans op te maken en te bezien of de subsidieplafonds mogelijk moeten worden bijgesteld. Hiermee kan ook tijdig worden signaleerd of het wenselijk is dat de regeling wordt verlengd. De aanvraagtijdvakken worden naar vijf jaar niet meer opengesteld, maar met een doorlooptijd van maximaal vijf jaar voor projecten zal begeleiding en monitoring van de uitvoering na aflopen van de regeling nog doorlopen.

Tegenstrijdigheden of onjuistheden

Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) adviseert om concrete doelen en ambities te formuleren en aldus aan te geven bij welke resultaten en op welk moment de doelstellingen worden geacht te zijn gehaald. Een van de reacties geeft aan dat de geformuleerde doelstellingen te veel gericht zijn op de negatieve aspecten van het verleden en te weinig op de positieve aspecten van doorontwikkeling van het emancipatieproces en het en het stimuleren van zelfredzaamheid in het heden en de toekomst. Ook wordt gevraagd bij subsidieonderdelen 2 t/m 4 de focus op bestrijding van discriminatie en racisme – waaronder institutioneel racisme en etnisch profileren – aan te brengen.

Er wordt meermaals benoemd dat uit artikel 6, tweede lid en artikel 6, derde lid het niet duidelijk is of natuurlijke personen worden uitgesloten. Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) adviseert om de verdeling van de subsidies te vereenvoudigen of voor subsidieaanvragers helder te maken hoe de verdeling plaatsvindt. Dit sluit aan bij de reacties, waarin men aangeeft graag te zien dat de middelen worden doorgeschoven naar het volgende aanvraagtijdvak totdat deze zijn opgemaakt.

Voor wat betreft de regeldrukkosten wordt aangegeven dat er onvoldoende ruimte lijkt voor beoordeling en de regeldrukkosten een onrealistische schatting zijn, omdat er meer aanvragen komen dan budget is, en er verschillende talen waarin aanvragen beoordeeld mogen worden zijn en dus meertalige teams beschikbaar moeten zijn. Er wordt ook aangegeven dat in de huidige opzet, met een reactietijd op subsidievoorstellen van vier weken, dit onvoldoende ruimte voor beoordeling lijkt. Er wordt benadrukt dat het van belang is dat de organisatie de capaciteit heeft om in korte termijn al deze aanvragen te kunnen beoordelen. Zeker ook omdat er nog twee weken extra beoordelingstijd zijn wanneer gegevens worden aangevuld. Er wordt gesuggereerd om een tijdvak korter open te stellen, bijvoorbeeld elk halfjaar twee maanden openstellen, maar wel zeer duidelijk te communiceren voordat een tijdvak opengaat.

Reactie staatssecretaris

De Staatssecretaris neemt het advies van de ATR ter harte: de doelstellingen en beoogde effecten van de regeling zijn herschreven en verduidelijkt. Ook onderstreept de Staatssecretaris de notie

dat het stimuleren van zelfredzaamheid en doorontwikkeling van het emancipatieproces van groot belang zijn. De Staatssecretaris ziet de doelen van deze regeling – zoals opgenomen in de kabinetsreactie van 19 december 2022 en in de inleiding van dit verslag toegelicht – dan ook als doelen waarmee dit verder wordt bevorderd. Dit geldt ook voor het tegengaan van institutioneel racisme en etnisch profileren: dit is mogelijk via de verschillende doeleinden waar projectaanvragen voor kunnen worden ingediend, zoals bijvoorbeeld de optie om onderwijs- en voorlichtingsprogramma's om veerkracht van de gemeenschap tegen discriminatie en racisme te vergoten. Zoals omschreven in de regeling zetten de *grassroots* organisaties die aanspraak maken op deze regeling zich doorgaans al (lang) in voor bewustwording, rechtvaardigheid, empowerment en blijvende positieve verandering en/of verbetering in het leven van nazaten.

De Staatssecretaris hecht waarde aan transparantie over de wijze van beoordeling en toekenning. Het advies van de ATR om helder te maken hoe verdeling plaatsvindt is dan ook op verschillende manieren overgenomen. De artikelen 5 en 6 zijn zodanig aangepast dat er nu vier categorieën subsidiabele activiteiten en subsidieplafonds zijn. Op deze manier is het voor aanvragers inzichtelijk in welke categorie zij een aanvraag kunnen doen, wat de vereisten zijn per categorie en op welke manier de aanvraag toegekend zal worden. Daarnaast geeft dit meer inzicht in hoe groot de kans is dat een aanvraag daadwerkelijk wordt toegekend. Om de organisaties de tijd en ruimte te geven om hun aanvragen worden de tijdvakken dan ook niet aangepast.

De regeldrukkosten zoals opgenomen in deze regeling (de administratieve lasten van het aanvraagproces) zijn de geschatte kosten die de aanvragers maken om het aanvraag- en vaststellingsproces volledig te doorlopen; dit betreft niet de uitvoeringskosten van de uitvoerende instantie van de regeling. Conform ATR-advies zijn regeldrukkosten overigens toegevoegd aan de regeling en toelichting tijdens de looptijd van de internetconsultatie.

Aansluiting Caribische context

In de reacties wordt aangegeven dat naast bewustwording, in de regio een subsidiebeleid nodig is dat zich meer concentreert op de individuele ontwikkeling en het persoonlijk welzijn van de bewoners. Specifiek zou dit betekenen dat personen die niet direct zijn betrokken bij zogenoemde *grassroots* organisaties ook als individu in aanmerking kunnen komen voor een subsidieregeling.. In de huidige samenleving – zo luidt een van de reacties – bestaat er nog steeds een afstand tussen individuele inwoners en inwoners die zich aansluiten bij organisaties. Het onderdeel educatie en bewustwording zou tevens moeten zijn gericht op zelfontplooiing en zelfontwikkeling om onderwijsachterstanden weg te (kunnen) werken, waardoor meer aandacht voor kansengelijkheid komt. Subsidies voor onderwijs, training, ondernemerschap en creatieve vaardigheden bevorderen waardoor mensen in staat worden gesteld om zelfstandig bij te dragen aan de economische en sociale ontwikkeling van hun regio van hun regio die flexibel en inclusief is en gericht om empowerment van individuen (nazaten van tot slaafgemaakten). Hierdoor zou een duurzame en positieve verandering teweeg worden gebracht in het Caribisch gebied.

Er wordt gevraagd tot in hoeverre reiskosten tussen eilanden en naar historische plekken en locatiehuur deel uitmaken van de kosten waarvoor kan worden aangevraagd. Ook zouden subsidies te veel gericht zijn op symboliek en het investeren in stenen – in plaats daarvan zouden subsidies die het karikaturale beeld van tot slaaf gemaakt doorbreken, mythes ontkrachten, de feitelijke geschiedenis vertellen en de historische ontwikkelingen op het gebied van emancipatie en zelfredzaamheid in de periode tussen het slavernijverleden en het heden belichten. Ook wordt benoemd dat er in de regeling geen rekening wordt gehouden met mensen van de andere Caribische eilanden die door andere Europese mogendheden tot slaaf zijn gemaakt en op de eilanden wonen; ook zij ervaren de gevolgen van het slavernijverleden. Verder wordt in de reacties de vraag opgeworpen of 1 juli 2024 in werking treden een haalbare datum is. Er wordt benadrukt dat dit niet in het Caribisch gebied geen symbolische datum is, zoals Keti Koti voor de Surinaamse gemeenschap.

Reactie staatssecretaris

Deze subsidieregeling is bedoeld om onder andere individuele ontwikkeling en persoonlijk welzijn van de bewoners te bevorderen en de afstand tussen individuele inwoners en de inwoners die zich aansluiten bij organisaties te verkleinen. Zo biedt de mogelijkheid tot (tweemaal) aanvragen van een professionaliseringsvouchers aan eenieder de mogelijkheid een initiatief op te zetten of zich door te ontwikkelen naar een organisatie door middel van ondersteuning bij capaciteitsopbouw, netwerkvorming, toegang tot de benodigde financiële middelen en het beheer hiervan, etc. Reiskosten vallen echter niet onder de mogelijke kosten die in de aanvraag kunnen worden opgenomen, de activiteiten gesubsidieerd uit deze regeling dienen plaats te vinden op Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten en direct of indirect ten goede te komen

aan de nazaten van tot slaaf gemaakten en de gemeenschap waar ze op basis van gedeelde kenmerken, belangen of een gevoel van saamhorigheid verbonden zijn. Dit betreft dus alle inwoners van het Caribisch deel van het Koninkrijk. Wat er wel en wat niet onder exploitatiekosten in de aanvraag kan worden meegenomen is in de artikelsgewijze toelichting verhelderd. Het ontkrachten van mythes en vertellen van feitelijke geschiedenis kan op verschillende manieren doen. In de subsidieonderdelen voor aanvragen boven de €10.000 kunnen projecten worden aangevraagd op het gebied van welzijn, educatieve programma's voor de gemeenschappen, organisatie van gemeenschapsbijeenkomsten en evenementen met als doel heling en herstel binnen diverse gemeenschappen, etc. Ook ontwikkeling van lesmateriaal is onderdeel van de mogelijkheden. 1 juli ziet de Staatssecretaris als een symbolisch significante datum vanwege de afschaffing van de slavernij. Hoewel hier niet op elk eiland op dezelfde manier bij wordt stilgestaan, is de datum van de afschaffing een historisch moment. Tevens kent het publiceren van deze regeling per 1 juli ook een juridisch element, omdat de invoering en vaste verandermomenten van een ministeriele regeling wettelijk zijn vastgelegd.³

Beoordelingscriteria

De reacties vragen om verduidelijking van artikel 10, eerste lid, en toelichting over hoe de beoordelingscriteria uit artikel 12 zich verhouden tot het rangschikkingsproces en hoe de verschillende soorten aanvragen worden beoordeeld (en welke verschillen hier in zijn). Het onderscheid tussen de beoordelingscriteria voor 'kleine' en 'grote' subsidies is niet helder – en oogt nu dat relatief veel criteria zijn opgenomen voor kleine organisaties en juist weinig voor grotere organisaties. Het ATR adviseert om te bezien of een minder veeleisende aanvraag mogelijk is voorafgaand aan de (eventuele) loting. Ook geven de reacties aan dat de criteria voor subsidietoekenning nu nog onduidelijk zijn en dat niet helder is of aanvragers ook meerdere aanvragen in kunnen dienen. Indien dit laatste het geval is, is het de vraag of er voor meerdere aanvragen gecorrigeerd moet worden in de loting of dat aanvragers die meerdere aanvragen indienen ook meer kans maken. Een van de reacties geeft aan het niet eens te zijn met de lotingssystematiek.

In de reacties wordt meermaals gesuggereerd om in de beoordeling gebruik te maken van een puntensystematiek in de beoordeling van de verschillende criteria in plaats van 'volgorde van relatief belang' zoals momenteel beschreven in Artikel 12. Artikel 12 biedt een goede basis – aldus een van de reacties – maar lijkt niet op de benoemde criteria te worden uitgevraagd. Ook wordt aangegeven dat er inzicht zou moeten worden verschaft in de beoordelingsystematiek van de adviescommissie – bijvoorbeeld de behaalde punten. Daarnaast is het onduidelijk of er voorkeur gegeven wordt aan een aanvraag die alle doelen dient of gespecificeerd is op één van de doelen en of er volgorde zit in het bereiken van de subsidiedoelen zoals gerangschikt in Artikel 2. Flexibiliteit van de beoordelingscriteria is belangrijk, geeft een van de reacties ook aan. Anders moeten deze worden herzien. In brede zin wordt gesteld dat een proces voor escalatie, besluitvorming over uitzonderingen en het opnemen van uitzonderingen in het beleid moeten worden uitgewerkt.

Ook wordt aangegeven dat bij de professionaliseringsvouchers concrete activiteiten kunnen worden gekoppeld aan type(s) subsidiabele activiteit en wordt gevraagd hoe bij directe vaststelling misbruik wordt voorkomen doordat er geen of minder activiteiten worden uitgevoerd (voorstel: aanscherping eisen activiteiten en steekproef achteraf). Een andere reactie stelt dat input ophalen bij de doelgroepen om te achterhalen of zij daadwerkelijk wat gehad hebben aan de ontvangen hulp/dienst essentieel is en dat er niet alleen rekening moet worden gehouden met het kwantitatieve bereik maar ook met de kwalitatieve impact van de activiteit op het tegengaan van discriminatie in de gemeenschap.

Reactie staatssecretaris

Zoals in eerdere reactie aangegeven is er onderscheid gemaakt tussen de vier subsidieonderdelen en in de toelichting verder uitgeschreven hoe het loting- en rangschikkingsproces werken. De aanvraagvereisten zijn vastgelegd in het Kaderbesluit BZK-subsidies. Onderdeel van deze vereisten is dat de aanvraag voldoet aan de doelen van de subsidieregeling. Onvolledige aanvragen hebben geen recht op subsidie en worden dus niet meegenomen in de loting. Als een aanvraag bij indiening onvolledig blijkt te zijn, heeft de aanvrager 2 weken de tijd om deze nog aan te vullen voordat de loting plaatsvindt. Om de beoordeling op volledigheid te kunnen doen, is inzicht nodig in de activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd en de wijze waarop de activiteiten een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de regeling. Door een deel van deze informatie pas na loting op

³ Uit *Aanwijzingen voor de regeling*, aanwijzing 4.17, lid 2: [wetten.nl - Regeling - Aanwijzingen voor de regelgeving - BWBR0005730 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Aanwijzingen-voor-de-regelgeving-BWBR0005730-overheid.nl)

te vragen, ontstaat het risico dat er aanvragen worden ingeloot die niet volledig zijn, waarna er opnieuw moet worden geloot. Dit proces zou zich meermaals kunnen herhalen, wat ervoor zorgt dat zowel de ingelote aanvragers als de uitgelote aanvragers pas laat in het traject weten waar ze aan toe zijn. Bij toekenning van de professionaliseringsvouchers volgt overigens een directe vaststelling van de subsidie, waardoor het van belang is dat de informatie volledig is. Ten slotte, op het moment dat een aanvraag is uitgeloot, kan de aanvrager in een volgend tijdvak opnieuw een aanvraag indienen. De administratieve lasten daarvoor zijn zodanig laag, omdat de aanvrager al op de hoogte is gesteld dat zijn aanvraag aan alle vereisten voldoet. De Staatssecretaris neemt het advies van het ATR om een (nog) lichtere toets te doen, dus niet over. Het Kaderbesluit BZK-subsidies schrijft overigens ook voor dat directe vaststelling voor de en voor bedragen tot €25.000 dat hier latere vaststelling plaatsvindt. In het eindverslag voor subsidieonderdelen 2 en 3 dient wel te worden aangetoond tot in hoeverre de nazaten van tot slaaf gemaakten zijn bereikt en er wordt bezien of een ander controlemechanisme (zoals bijvoorbeeld steekproef achteraf) wenselijk is.

Met een evaluatiemoment na drie aanvraagtijdvakken wordt – zoals eerder benoemd – tussentijds bekeken of dit goed werkt, rekening houdende met de mogelijk verschillende tempo's van de eilanden. Doorschuiven naar volgend tijdvak is zeker mogelijk, zoals aangegeven in artikel 3. Voor de lotingsystematiek is overigens gekozen om een *first come, first serve* principe te voorkomen en een laagdrempelig systeem van toekenning te bewerkstelligen. Voor subsidieonderdelen 2 t/m 4 geldt dat een organisatie niet in hetzelfde tijdvak meerdere aanvragen mag indienen, omdat dit bevoordelend zou kunnen werken wanneer meerdere projectaanvragen van eenzelfde aanvrager wordt gerangschikt. Er zit overigens geen volgorde in het bereiken van de subsidiedoelen zoals gerangschikt in Artikel 2.

Het beoordelingskader van de adviescommissie is in ontwikkeling en het streven is op deze ook transparant te delen. Het profiel van de adviescommissie is breed ingestoken. Dit betekent ook een revisie van de projecten die de *revue* zijn gepasseerd, maar niet zijn toegekend. Hierin wordt uiteraard ook gekeken naar de gehanteerde beoordelingscriteria, en bezien of hier wijzigingen nodig zijn. Ook wordt transparant gecommuniceerd over de toegekende projectvoorstellen, zodat hier ook een lerend vermogen in zit voor degenen die ook een aanvraag in willen dienen.

Adviescommissie

In algemene zin wordt voor wat betreft de samenstelling van de adviescommissie gesteld dat representatie van de leden van de adviescommissie van groot belang is voor de diverse belanghebbenden de diverse belanghebbenden en gemeenschappen die door deze regeling worden beïnvloed. De samenstelling van de adviescommissie moet daarom inclusief zijn en een breed scala aan expertise en perspectieven vertegenwoordigen. Competenties van interpersoonlijke vaardigheid om in een commissie effectief te kunnen functioneren, communiceren en een probleem- en conflict oplossende houding worden benoemd, net als bedrijfseconomische kennis als pré omdat beoordeling ook gaat om haalbaarheid en realistische begroting en het belang van de juiste attitude als belangrijkste voorwaarde. Er wordt gesteld dat een commissielid moet afzien van advies indien de aanvraag wordt ingediend door een bloedverwant. Hoewel een aantal oproepen van toevoeging van meer criteria aan de profielschets, geeft een andere reactie aan dat de hoeveelheid aan specifieke eisen die worden gesteld het mogelijk beperkt maakt potentieel geschikte kandidaten te vinden. Een andere reactie stelt dat volledige transparantie over beoordeling het hoogst haalbare is, in plaats van de gestelde onafhankelijkheid.

Voor de werving en selectie van de adviescommissie wordt gesuggereerd omdat door een onafhankelijk werving- en selectiebureau te laten doen, in samenwerking met bestaande fondsen. En andere reactie stelt juist voor dat de lokale overheid wordt verzocht om vertegenwoordigers aan te wijzen en samenwerking wordt gezocht met het interinsulair overleg, zodat er zowel sprake is van draagvlak bij de regeringen als ook de waardevolle kennis die de werkgroep ongetwijfeld heeft. Voor wat betreft de taakstelling van de adviescommissie wordt aangegeven dat duidelijk gedefinieerde taken in het beoordelingsproces van belang zijn, zoals het verstrekken van deskundig advies aan de verlenende instantie, het waarborgen van transparantie, het adviseren over eventuele herzieningen etc. Een andere reactie stelt voor de taken uit te breiden naar beoordeling van aanvragen uit artikel 5, lid 1 en kleiner dan €25.000.

Ook wordt aangegeven dat het onduidelijk is wat de rol van BZK is bij de uitvoering en beoordeling van aanvragen in relatie tot de beoordelingscommissie en wat het mandaat van de adviescommissie is (adviserend of besluitvormend). Ook worden suggesties gedaan om te werken met meerdere commissies in de verschillende aanvraagblokken, of tussen de verschillende gebieden die de regeling beoogt te bereiken.

Reactie staatssecretaris

Ik onderstreep het belang van representatie van de leden van de adviescommissie – en een inclusieve samenstelling met een breed scala aan expertise en perspectieven vanuit de vertegenwoordigers. Daarom is ook een breed scala aan criteria opgenomen voor het profiel van de adviescommissie in artikel 11 – kennis van projectmanagement (om haalbaarheid van begroting etc. te kunnen inschatten) is toegevoegd. Interpersoonlijke vaardigheden zijn inherent onderdeel van de overige criteria zoals opgenomen. Ook is de definitie hoofdaanvrager verduidelijkt om geen misverstand te hebben over aanvragers en adviescommissie – en ook wat er wordt verwacht van adviescommissieleden die zelf een aanvraag doen. Het vragen om aan te tonen dat een bloedverwant de aanvraag doet is moeilijk te bewerkstelligen, maar de balans in de commissie is zodanig ingestoken dat dit geen problemen zou moeten opwerpen. Er is in ieder geval aan de regeling toegevoegd dat transparant zal worden gecommuniceerd over de uiteindelijke beoordeling.

De duidelijk gedefinieerde taken zoals gesuggereerd zijn meegenomen in de artikelsgewijze toelichting bij de regeling. Er volgt nog een instellingsbesluit van de adviescommissie waarin de werkwijze van de commissie verder wordt toegelicht, maar de taak voor beoordeling van aanvragen in artikel 5, lid 1 is hierin niet opgenomen. Zoals aangegeven in artikel 11, derde en vierde lid, brengt de adviescommissie een schriftelijk advies uit, waar de Staatssecretaris op beslist. Het advies van de adviescommissie wordt daarin wel in acht genomen. Zoals eerder aangegeven beoogt deze regeling laagdrempeligheid richting natuurlijke personen die een aanvraag willen doen, en is met de subsidieaanvraagvereisten – waaraan wel volledig voldaan moet zijn – de doelmatigheid van de subsidie (licht) getoetst voorafgaand aan het lotingproces.

De Staatssecretaris neemt met interesse kennis van de suggesties hoe werving en selectie van de adviescommissie plaatsvindt. Dit zal worden opgenomen met de uiteindelijke uitvoerder van de regeling, omdat de adviescommissie ook met hen zal moeten samenwerken. Flexibiliteit van de commissie(s) is in ieder geval een uitgangspunt.

Overige reacties

Een van de reacties stelt een *governance* structuur voor, voor het gehele aanvraag- beoordeling- en toekenningsproces. Zo wordt aangeraden onderscheid te maken tussen intereilandelijke (grotere projecten) en een lokale commissie per eiland (kleinere, lokale projecten). Dit betekent een samenwerking tussen diverse organisatie, waarbij iedereen zijn rol en verantwoordelijkheid draagt. De centrale fondsbeheerder behoudt totaaloverzicht van gebruik van middelen, interlandelijk en lokale besluitvorming zorgen voor lokaal draagvlak en eigenaarschap, ondersteuning aan lokale aanvragers zorgt voor aansluiting bij de behoefte van *civil society* organisaties en er is sprake van lokaal financieel beheer van toekenningen zodat er risicobeheersing voor alle partijen is. Ook wordt in de reactie aangeraden om – indien *governance* niet voor 1 juli in elkaar is gezet – meer tijd hiervoor te nemen, omdat deze structuur essentieel is voor het welslagen van deze regeling. Een andere respondent doet in haar reactie het verzoek om te fungeren als subsidie-toekenner en beoordelaar op Bonaire en een ander doet een aanvraag voor budget voor de oprichting van een kennisinstituut, met het verzoek hier de regeling op aan te passen.

Reactie staatssecretaris

Voor de ATR adviezen voor de regeling Europees Nederland wordt verwezen het verslag van de internetconsultatie van de regeling van Europees Nederland. De punten over *governance* structuur worden ter harte genomen. De respondent die een aanvraag voor budget voor oprichting van een kennisinstituut doet aan deze in te dienen wanneer de regeling wordt opengesteld wordt aangemoedigd, met oog voor de subsidieplafonds zoals deze zijn vastgesteld per eiland.

DEEL 3: Vervolgtraject

Dit verslag zal worden gepubliceerd op de website van de Internetconsultatie en worden meegenomen in de toelichting van de subsidieregeling. Hierna zal de regeling spoedig worden afgerond en gepubliceerd in de Staatscourant.